

Zeetelling 22 januari 2006

Hein Verkade

Er wordt heel wat geteld in vogelland. Van alle kanten worden zee en strand afgespeurd naar vogels en hun aantallen. Het zeetrekten behoort tot oudste onderzoeken naar vogels die over zee vliegen. Ruim dertig jaar geleden werd hiermee o.a. in Noordwijk gestart door Jelle van Dijk. Inmiddels zijn tienduizenden uurtotaalkaarten ingevuld door tellers langs de gehele kust.

Later werd door medewerkers van het NIOZ en Alterra de zee verkend vanaf een onderzoeksboot. Alle vogels en zeezoogdieren werden genoteerd tijdens zigzagtochten over de Noordzee. Veel recenter is het radaronderzoek naar de vogeltrek vanaf het REM-eiland voor de Noordwijkse kust. Dit is nog niet alles want ook strandtellingen kennen een lange traditie. Mede gevoed door de vele olielozingen in de jaren zeventig werden door Kees Camphuysen en zijn vrijwilligersgroep stookpietentellingen georganiseerd. De schokkende aantallen die daarna bekend werden hebben tot vele nieuwe regels geleid waardoor die aantallen fors zijn teruggelopen.

Veel later kwamen ook de gezonde vogels op het strand onder de aandacht. Er zijn inmiddels heel wat strandtellingen van meeuwen en steltlopers in het archief van SOVON-vogelonderzoek beland.

Met deze opsomming lijkt alles wel geteld wat er op strand en in zee rond Noordwijk rondvliegt en zwemt. Toch blijkt één aspect tot nog toe vergeten, namelijk een algemene telling van alle zeevogels die net achter de branding tot een tweetal kilometers in zee zwemmen. Vanaf het strand is dit moeilijk uit te voeren door de deining van de zee terwijl de onderzoekschepen van het NIOZ de ondiepe kustzone niet kunnen bereiken. Tijd dus voor de Noordwijkse vogelaars om een plannetje te bedenken hoe deze klus te gaan klaren. Hiermee was het idee voor de eerste zeetelling van het gehele Noordwijkse kustgebied geboren.

Het werkgebied van de Noordwijkse vogelwerkgroep strekt zich uit van de Uitwatering in Katwijk tot de provinciegrens met Noord-Holland. Dit betekent dat het kustwater over een lengte van 15 kilometer moet worden afgespeurd naar ronddobberende zeevogels. Dit is onmogelijk door één persoon uit te voeren. De vele uren die hiermee gemoeid zijn vormt het eerste probleem, terwijl de zeestroming ook nog eens tot mogelijke dubbeltellingen kan leiden. Van een heel andere orde is de weersgesteldheid. Bij aanlandige harde

wind zijn de telomstandigheden zo ongunstig dat de deining van de zee het zicht op de vogels ontnemt en de verrekijker niet kan worden stilgehouden.

Uitgangspunten voor het houden van de zeetelling werden aldus de volgende:

Er moet in een zo kort mogelijke tijd onder gunstige weersomstandigheden worden gewerkt. Het eerste werd opgelost door weer eens een ouderwetse verenigingsactiviteit met veel vogelaars te organiseren. Het weer hadden we natuurlijk niet in de hand. Daarom werd afgesproken het doorgaan van de telling pas op het laatste moment te beslissen en anders uit te stellen. Het vinden van enthousiastelingen bleek geen probleem. In korte tijd meldden zich elf vogelaars om mee te doen. Als telpunten fungeerden de hoge strandafgangen, omdat hier vanaf het beste het zeeoppervlak kan worden bekeken.

Afgesproken werd dat alle tellers om 10.00 uur precies bij hun eerste telpunt zouden zijn om vervolgens hun traject noordwaarts te vervolgen. Hiervoor werd gekozen omdat volgens Peter Spierenburg de zeestroming noord-zuid zou zijn tijdens de telling. Hierdoor werden dubbeltellingen zoveel mogelijk vermeden.

Er werd voor de datum 22 januari gekozen, een week na de maandelijkse watervogeltellingen waar ook diverse Noordwijkse vogelaars aan meedoen. Het weer bleef tot het laatste moment een onzekere factor. Op vrijdag 20 januari woei er nog een westenwind kracht 7 die op de zaterdag erna langzaam ging liggen. Het KNMI voorspelde echter voor de zondag een matige noordoostenwind waardoor besloten werd de telling toch door te laten gaan.

Zondagmorgen om 10.00 stonden alle tellers verdeeld over zes trajecten klaar op hun eerste strandafgang. De omstandigheden waren vrij gunstig. De beloofde noordoostenwind was inderdaad gekomen en het zeeoppervlak bleek opmerkelijk vlak. Het was geheel bewolkt en het zicht redelijk goed. Al gauw bleek dat één soort de telling zou gaan domineren, de Fuut. Zelf stond ik samen met Dick Passchier op de eerste strandafgang ten noorden van de Langevelderslag. Onze hoge positie vergemakkelijkte de telling. Direct kwamen de eerste groepen van honderden Futen in beeld. De verwachte stroming bleek nul te zijn waardoor de groepen op hun plaats bleven liggen. Op een kaartje werden de posities van de verschillende groepen aangetekend.

Bij de volgende strandafgang kon zo precies worden nagegaan bij welke groep te telling kon worden voortgezet. De meest rechtse groep vanaf de eerste strandafgang bleek de meest linkse groep bij de tweede strandafgang te zijn. We begonnen ons stilaan af te vragen of en hoeveel Futen de andere tellers zouden zien.

Vooraf was afgesproken niet langer dan een kwartier op een strandafgang te blijven tellen. Dit bleek krap genoeg en zal de volgende keer wat ruimer genomen moeten worden.

Er was afgesproken om tussen 11.00 en 11.30 met zijn allen te verzamelen bij het Zuiderbad aan de Astridboulevard om onder het genot van koffie en appelgebak de resultaten op te tellen. Lichtelijk

verkleumd druppelde iedereen binnen en kwamen de opschrijfboekjes tevoorschijn.

Al gauw bleek iedereen grote aantallen Futen geteld te hebben. Opvallend waren de grote aantallen die door Rien Sluijs en Willem Baalbergen voor de boulevards werden gezien. Uiteindelijk bleef de teller op het ongekende aantal van 12.617 Futen steken!! Dit betekent bijna 1000 exemplaren per kilometer. Alle andere aantallen vogels en zeezoogdieren vielen hierbij in het niet. De omstandigheden moeten hier ideaal zijn voor de Fuut waarbij dan in eerste instantie gedacht moet worden aan de beschikbaarheid van voedsel en de rust in de kustzone gedurende de winter.

De waarnemers in het Zuiderbad

Zeetelling Noordwijk 22-1-2006	Rood- keel- duiker	Fuut	Zwarte Zee- eend	Smient	Eider	Alk	Zee- koet	Gew. Zee hond	Grijze Zee hond	Bruin vis
Peter Spierenburg de Coepelduynen	0	2340	0	0	0	0	0	0	0	0
Rien Sluijs, Willem Baalbergen de boulevards	0	5500	0	35	0	0	0	0	1	1
Jelle van Dijk, Bram Veeffkind Noordduinen tot Duindamseslag	0	950	0	0	0	0	0	0	1	0
Ab Steenvoorden, Debbie Beugelsdijk Duindamseslag t/m Golfterrein	0	1522	0	1	2	9	2	1	0	0
Hans en Eefje van Stijn Golfterrein t/m Langevelderslag	0	1075	9	0	0	0	0	0	0	0
Dick Passchier, Hein Verkade Langevelderslag tot prov.grens	1	1230	16	2	0	0	0	0	0	0
Totaal	1	12617	25	38	2	9	2	1	2	1

Maar wat betekent nu ruim 12.000 Futen voor de Noordwijkse kust? In ieder geval meer dan we van tevoren hadden gedacht. Maar is dit ook veel in groter verband. Hiervoor moeten we eerst achterhalen hoeveel Futen er op onze aarde rondzwemmen. Peter Spierenburg heeft wat getallen opgezocht. Volgens het Waterbird Population Estimates van Wetlands International (2002) wordt de NW-Europese futenpopulatie geschat op 370.000-580.000 vogels. Dit houdt in dat 3% van deze Futen voor de Noordwijkse kust zwom! De totale wereldpopulatie zit zo tussen de 1.000.000 en 1.300.000 vogels. Dit laatste betekent dat 1% van de gehele populatie hier voor de kust zat. Wanneer een dergelijk percentage geconcentreerd in een klein gebied voorkomt betekent dit niet alleen dat dit heel opmerkelijk is maar ook dat er in het beleid terdege rekening dient te worden gehouden met de betreffende soort. Dat een groter deel van Hollandse kust belangrijk is voor overwinterende Futen blijkt uit het feit dat Peter Spierenburg vlak voor de officiële telling nog het kustgebied tussen de Wassenaarseslag en de

Uitwatering van Katwijk heeft afgespeurd. Ook hier telde hij maar liefst 5.140 Futen.

Deze verrassende resultaten zorgden voor een opperbeste stemming in het Zuiderbad. Er werd driftig gespeculeerd over een vervolg op de zeetelling. Zo kwam natuurlijk een tweede zeetelling volgend jaar in beeld. Een ander idee was om eens tot een schatting van het aantal broedende Veldleeuweriken in de Bollenstreek te komen. Deze soort holt in aantal achteruit in Nederland maar lijkt zich in onze regio nog goed te handhaven. Nog een ander voorstel was om weer eens een simultaantelling zeetrek te organiseren. Hierbij wordt op diverse plekken tegelijkertijd een uur lang alle langstrekkende vogels over zee genoteerd. Achteraf worden deze tellingen vergeleken om te zien welke overeenkomsten en verschillen dit oplevert. Ideeën genoeg dus.

Het gezamenlijk optrekken werd door alle deelnemers gewaardeerd en dat is best wel opmerkelijk in het soms wat individualistisch ingestelde vogelaarswereldje.

foto Hein Verkade